



TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA TALABALARDAGI ESTETIK DID VA BADIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Sobitova Oydinxon Obitjon qizi

Andijon davlat pedagogika insitituti tasviriy san'at yo'nalishi magistranti

E-mail: sobitovaoydinxon@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limi jarayonida talabalarda estetik did va badiiy tafakkurni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari tahlil qilingan. Estetik did va badiiy tafakkur tushunchalarining ilmiy mohiyati ochib berilgan, ularni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik shartlar asoslab ko'rsatilgan.*

Kalit so'zlar: *estetik did, badiiy tafakkur, tasviriy san'at ta'limi, rangtasvir, ijodiy faoliyat, estetik tarbiya.*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВКУСА И ХУДОЖЕСТВЕННОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Собитова Ойдинхон Обитжон цици

*Андижанский государственный педагогический институт, факультет
изобразительных искусств, магистратура*

E-mail: sobitovaoydinxon@gmail.com

Аннотация: *В данной статье анализируются теоретические и методические основы формирования эстетического вкуса и художественного мышления у студентов в процессе художественного образования. Раскрывается научная сущность понятий эстетического вкуса и художественного мышления, обосновываются педагогические условия, способствующие их развитию.*

Ключевые слова: *эстетический вкус, художественное мышление, художественное образование, живопись, творческая деятельность, эстетическое воспитание.*

THEORETICAL BASIS OF FORMING AESTHETIC TASTE AND ARTISTIC THINKING IN STUDENTS IN FINE ARTS EDUCATION

Sobitova Oydinxon Obitjon qizi

Andijan State Pedagogical Institute, Fine Arts Department, Master's Degree

E-mail: sobitovaoydinxon@gmail.com





Annotation: *This article analyzes the theoretical and methodological foundations of the formation of aesthetic taste and artistic thinking in students in the process of fine arts education. The scientific essence of the concepts of aesthetic taste and artistic thinking is revealed, and the pedagogical conditions serving their development are substantiated.*

Keywords: *aesthetic taste, artistic thinking, fine arts education, painting, creative activity, aesthetic education.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini isloh qilish va yoshlarni ma'naviy-estetik jihatdan kamol toptirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab qo'yilgan. Ushbu jarayonda tasviriy san'at ta'limi alohida o'rin tutadi, chunki u talabada nafaqat amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki go'zallikni his etish, badiiy obraz yaratish va estetik baholash qobiliyatini ham tarbiyalaydi. Abdirasulov S. va Tolipov N. ta'kidlaganidek, rangtasvir ta'limi - talabaning ichki dunyosini boyituvchi, his-tuyg'ularini rivojlantiruvchi va ijodiy tafakkurini kengaytiruvchi muhim pedagogik vositadir.

Estetik did va badiiy tafakkur o'zaro bog'liq psixologik-pedagogik kategoriyalar sifatida ilmiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. Biroq ularni tasviriy san'at ta'limi kontekstida yaxlit tizim sifatida shakllantirishning nazariy asoslari hali yetarlicha ishlab chiqilmagan. Shu sababli mazkur mavzu bugungi pedagogika fani uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning maqsadi - tasviriy san'at ta'limida talabalardagi estetik did va badiiy tafakkurni shakllantirishning nazariy asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish va tizimlashtirish.

Asosiy qism

Estetik did - shaxsning go'zallikni his etish, idrok qilish va baholash qobiliyati bo'lib, u tug'ma berilmaydi, balki ta'lim, tarbiya va ijtimoiy-madaniy muhit ta'sirida shakllanadi. O'zbek pedagogi va psixologi N. G'ulomov estetik didni shaxsning badiiy-estetik qadriyatlarga ongli munosabati va ularni baholash mezonlari tizimi sifatida ta'riflaydi³¹. Pedagogik jihatdan bu qobiliyat maqsadli ta'sir va amaliy mashg'ulotlar orqali rivojlantirilishi mumkin.

Badiiy tafakkur - voqelikni badiiy obrazlar orqali idrok etish, tahlil qilish va ijodiy qayta ifodalash qobiliyatidir. Amanullayev A. o'zining "Akademik rangtasvir" darsligida badiiy tafakkurning asosiy belgilarini quyidagicha ko'rsatadi: obrazlilik, assotsiativlik, emosionallik, estetik sezgirlik va ijodiy erkinlik³². Ushbu belgilar tasviriy san'at mashg'ulotlarida - natjurmort, portret va erkin kompozitsiya chizish jarayonida - amaliy faoliyat orqali rivojlanib boradi.

Abdirasulov S. va Tolipov N. rangtasvir o'quv qo'llanmasida ta'kidlashicha, rang, shakl va kompozitsiya qonuniyatlarini o'zlashtirish jarayonida talaba bir vaqtning o'zida texnik

³¹ . G'ulomov N. Estetik tarbiyaning psixologik-pedagogik asoslari. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019. - B. 63.

³² . Amanullayev A. Akademik rangtasvir. - Namangan, 2025. - B. 47, 89.





TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



mahorat, estetik his va badiiy fikrlash qobiliyatini birgalikda rivojlantiradi³³. Bu fikr estetik did va badiiy tafakkurni alohida emas, yaxlit tizim sifatida shakllantirishning zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Tasviriy san'at ta'limida estetik did va badiiy tafakkurni shakllantirishda quyidagi pedagogik shartlar hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi:

1. Akademik asosga tayanish. Rang nazariyasi, chizmachilik va kompozitsiya fanlarining akademik asoslarini puxta o'zlashtirmasdan turib talabada estetik did va badiiy tafakkur to'liq rivojlana olmaydi. Akademik ta'lim ijodiy erkinlikning poydevori bo'lib xizmat qiladi³⁴.

2. Milliy san'at merosiga murojaat. O'zbek tasviriy san'atining boy merosi - miniatyura, naqqoshlik va ganch o'ymakorligi an'analari - talabning estetik dunyoqarashini kengaytiradi. Milliy estetik an'analarni zamonaviy ta'lim bilan uyg'unlashtirish talabalarda o'ziga xos badiiy tafakkurni shakllantiradi³⁵.

3. Ijodiy mustaqillikni rag'batlantirish. Talabaga ijodiy erkinlik berish va uning individual uslubini qo'llab-quvvatlash estetik didni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Bu yondashuvda o'qituvchi bilim uzatuvchi sifatida emas, balki ijodiy jarayonni ilhomlantiruvchi sifatida faoliyat yuritadi³⁶.

4. Ko'rgazmali-amaliy faoliyat. Muzeylar, ko'rgazmalar va ijodiy ustaxonalarga tashriflar talabada jonli estetik tajriba hosil qiladi. Buyuk rassomlar asarlari bilan bevosita tanishish badiiy talabchanlikni shakllantiradi va ijodiy motivatsiyani kuchaytiradi³⁷.

Estetik did va badiiy tafakkur o'zaro uzviy bog'liq: estetik did badiiy tafakkurning sifat mezonini belgilasa, badiiy tafakkur estetik didning amaliy ijodiy ifodasiga aylanadi. Demak, ularni alohida emas, yaxlit pedagogik tizim sifatida shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

Tasviriy san'at ta'limida talabalardagi estetik did va badiiy tafakkurni shakllantirishning nazariy asoslarini o'rganish quyidagi xulosalarni beradi:

1. Estetik did va badiiy tafakkur - shaxsning ijodiy kamolotini ta'minlovchi, o'zaro bog'liq psixologik-pedagogik kategoriyalar bo'lib, ularni tasviriy san'at ta'limi jarayonida maqsadli shakllantirish mumkin va zarur.

2. Akademik rangtasvir ta'limi va milliy san'at merosi - ushbu ikki kategoriyani birgalikda rivojlantirishning eng samarali vositalaridan hisoblanadi.

3. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, ijodiy mustaqillik va ko'rgazmali-amaliy faoliyat - estetik did va badiiy tafakkurni shakllantirishning asosiy pedagogik shartlaridir.

³³ Abdirasulov S., Tolipov N. Rangtasvir: o'quv qo'llanma. - Andijon, 2017. - B. 38.

³⁴ Yusupov B.P. Tasviriy san'at ta'limida akademik yondashuv. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. - B. 112.

³⁵ . Ismoilov X. Milliy tasviriy san'at tarixi va nazariyasi. - Andijon: AndDU nashriyoti, 2018. - B. 74.

³⁶ Nazarov Sh. Ijodiy faoliyatda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. - Namangan: NamDU, 2021. - B. 29.

³⁷Rahimov A. Ko'rgazmali ta'limning pedagogik imkoniyatlari. - Toshkent: TDPU, 2022. - B. 55



TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



4. Mazkur sohadagi keyingi tadqiqotlar amaliy tajriba-sinov ishlarini o'tkazishni va natijalarni miqdoriy jihatdan o'lchashni talab etadi.

ADABIYOTLAR

1. Amanullayev A. Akademik rangtasvir. - Namangan, 2025. - B. 47, 89.
2. G'ulomov N. Estetik tarbiyaning psixologik-pedagogik asoslari. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019. - B. 63.
3. Abdirasulov S., Tolipov N. Rangtasvir: o'quv qo'llanma. - Andijon, 2017. - B. 38.
4. Yusupov B.P. Tasviriy san'at ta'limida akademik yondashuv. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. - B. 112.
5. Ismoilov X. Milliy tasviriy san'at tarixi va nazariyasi. - Andijon: AndDU nashriyoti, 2018. - B. 74.
6. Nazarov Sh. Ijodiy faoliyatda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. - Namangan: NamDU, 2021. - B. 29.
7. Rahimov A. Ko'rgazmali ta'limning pedagogik imkoniyatlari. - Toshkent: TDPU, 2022. - B. 55.

